

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Ali ARI

Ankara Hacı Bayram Veli Üni.
Lisansüstü Eğitim Enst.
Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

aliismailari@gmail.com

 0000-0003-4504-9249

 10.56387/ahbvedebiyat.1000002

Gönderim Tarihi: 23.09.2021

Kabul Tarihi: 16.03.2022

Alıntı: ARI, A. (2022). "Roma'nın Küçük Asya Üzerindeki Hegemonyasında Magnesia Savaşı'nın Önemi". *AHBVÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.2, (6), 91-97.

ROMA'NIN KÜÇÜK ASYA ÜZERİNDEKİ HEGEMONYASINDA MAGNESİA SAVAŞI'NIN ÖNEMİ

ÖZ: Roma'nın Seleukos Krallığı ile yapmış olduğu Magnesia Savaşı Küçük Asya'nın siyasi-politik durumunun değişimi açısından oldukça önemlidir. Savaş öncesi Küçük Asya ile çok da ilgili gözükmeyen Roma, Seleukosların Avrupa'ya yaklaşmasıyla Küçük Asya üzerine düşünmeye başlamıştır. Seleukos gibi güçlü bir krallığın, Roma'nın bir süredir savaş içinde olduğu ve Küçük Asya ile arasında tampon bölge görevinde olan Makedonya ile birlikteliği de Roma açısından önemli bir sorundur. Magnesia Savaşı öncesindeki Roma ile savaş sonrasındaki Roma arasında önemli bir fark vardır. Savaş sonucunda doğuya doğru genişleme politikası edinmeye başlamış ve bunu zamana yayarak stratejik olarak geliştirmiştir. Seleukosların yokluğu ve savaş sonrasında Küçük Asya'daki krallıkların kendisine bağımlı olması Roma'nın Küçük Asya üzerindeki hegemonyasını yaratmasına olanak vermiştir. Seleukosların yenilmesiyle Toros sınırlarına çekilmesi ve Roma'nın onları ortadan kaldırmaması Roma'nın doğu ile kendi toprakları arasında bir tampon bölge oluşturarak Asya'da kalıcılığını sağlamasına dair önemli bir adımdır. Magnesia Savaşı sonrasında zaman içinde Roma "Divide et impera" yani böl ve yönet ilkesiyle hareket ederek doğrudan yönetme anlayışına geçerek tüm sorumlulukları üstüne almış ve gücünü açık bir şekilde ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Roma, Seleukos, Magnesia, Küçük Asya, Anadolu, Asya Eyaleti.

THE IMPORTANCE OF THE BATTLE OF MAGNESIA IN ROME'S HEGEMONIA OVER MINOR ASIA

ABSTRACT: Battle of Magnesia between Rome and the Seleucid Kingdom is very important in terms of changing the political situation of Asia Minor. Rome, which did not seem very interested in Asia Minor before the war, started to focus its thoughts on Asia Minor as the Seleucids got closer to Europe. The union of a powerful kingdom like Seleukos with Macedonia, where Rome had been at war for a while and which was the buffer zone between Asia Minor and Rome, was also an important problem for Rome. There is an important difference between Rome before the Battle of Magnesia and Rome after the war. As a result of the war, it started to adopt a policy of expansion towards the east and developed it strategically by spreading it over time. The absence of the Seleucids and the dependency of the kingdoms in Asia Minor after the war allowed Rome to create its hegemony over Asia Minor. The withdrawal of the Seleucids to the Taurus borders following their defeat by Rome and the fact that Rome did not eliminate them proved to be an important step for Rome to ensure its permanence in Asia by creating a buffer zone between the east and its own lands. After the Battle of Magnesia, over time, Rome adopted the understanding of direct rule by acting with the principle of "Divide et impera", that is, divide and rule, and took all responsibilities and imposed its power in all clear terms..

Keywords: Rome, Seleucid, Magnesia, Asia Minor, Anatolia, Provincia Asia.

Giriş

Bu çalışmada Roma'nın Küçük Asya üzerinde kurmuş olduğu hegemonyada çok önemli bir rol oynayan Seleukos İmparatorluğu ile M.Ö. 190 yılında yapılan Magnesia Savaşı'nın önemi ele alınacaktır. Savaş ve yarattığı etki birincil kaynak olarak dönemin antik yazarları üzerinden incelenirken sonrasında Roma açısından önemini daha iyi açıklayabilmek için çağdaş çalışmalar da kullanılacaktır.

Çalışmada ele alacağımız coğrafi bölge olan Küçük Asya aynı zamanda Anadolu olarak da ifade edilmektedir. Fakat günümüzdeki kullanımından kaynaklı Anadolu ismi Türkiye'nin Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgesini de kapsadığından Küçük Asya tanımı daha geçerli durumdadır. Aynı zamanda Roma'nın sonraki süreçte bir eyalet olarak kullanarak ismine Asya (Asia) demesi Küçük Asya tanımını kullanmamızda önemli bir etkidir.

Roma uzunca bir süre Küçük Asya üzerine yoğunlaşmamış ve yaşanan olaylardan uzak durmuştur. Özellikle Birinci Makedonya Savaşı burada etkili bir unsurdur. Makedonya Krallığı Roma'nın karşısında güçlü bir rakiptir. Aynı zamanda Küçük Asya ile Roma arasında tampon bir bölge oluşturmaktadır. Makedonya'ya karşı kazanılan zafer sonucunda M.Ö. 205 yılında yapılan Phonike Antlaşması ile Roma hem güçlü bir rakibi bastırmış hem de Küçük Asya'ya giden yolun önünü açmıştır.

Suriye'den Küçük Asya'ya doğru ilerleyen Seleukos Krallığı ise Roma'nın karşısına yeni ve güçlü bir rakip olarak çıkmıştır. Kendi topraklarını korumak adına Roma'yı Küçük Asya'ya çeken küçük krallıklar vasıtasıyla Roma ve Seleukos Krallığı Küçük Asya üzerinde etkin olmak için önemli bir mücadeleye girmişlerdir.

Yukarıda kısaca değindiğimiz üzere çalışmada üç ana bölüm üzerinden Roma ve Seleukos Krallığı arasındaki savaş bağlamında Küçük Asya'nın yeniden yapılanan siyasi-politik durumu diyalektik olarak ele alınarak Roma'nın zaman içerisinde Küçük Asya üzerindeki hegemonyası irdelenecektir.

1. Magnesia Savaşı Öncesi Küçük Asya'da Siyasi Durum ve Roma'nın Buna Yaklaşımı

Roma, Seleukos Krallığı ile karşı karşıya gelene kadar Küçük Asya'ya mesafeli yaklaşarak Küçük Asya üzerine herhangi bir politika yürütmemiştir. Küçük Asya ile doğrudan siyasi ilişkisi 205 yılında Makedonya Kralı V. Philippos ile imzalanan Phonike Antlaşması sonucunda olmuştur. Bu antlaşma Roma'nın Küçük Asya ile bağ kurmasında önemli bir gelişmeyi ortaya çıkarmıştır. Pergamon Kralı 1. Attalos ve İllium şehri Roma'nın müttefiki olarak antlaşmaya imza atmışlardır (Kaya, 1996: 211). Böylece Roma Makedonya'nın doğusunda, Küçük Asya'da yer alan iki müttefik sahibi olmuştur.

Küçük Asya'da yer alan bu iki müttefikten özellikle Pergamon oldukça önemlidir, çünkü hem bölgesindeki krallıklara göre güçlü bir devlettir hem de Küçük Asya'da rahat hareket etmek istemektedir (Deniz-Yıldız, 2020: 308). Roma'nın Küçük Asya üzerine herhangi bir düşüncesi olmaması ve Makedonya'nın yenilgisi Pergamon'a bu şansı verse de doğudan gelen önemli bir düşman vardır.

Seleukos Kralı olan III. Antiokhos, Mezopotamya'da kaybettiği toprakları tekrar kazandıktan sonra Küçük Asya'nın yönetimine getirdiği Zeuksis ile birlikte M.Ö. 203 yılında batıya doğru bir takım askeri hareketlere başlamıştır. Fakat Ptolemaioslar ile savaşıması gerektiğinden III. Antiokhos M.Ö. 201 yılında Suriye'ye geri dönmüştür. III. Antiokhos'un zaferinden sonra Justinus (1853), Roma'nın III. Antiokhos'a elçiler göndererek Mısır merkezli olan Ptolemaioslara karşı gerçekleştirdiği siyasete son vermesini talep ettiğini belirtmiştir. Roma, Küçük Asya üzerinde herhangi bir politika uygulamasına da gelişmeleri takip ettiği söylenebilir.

Roma, Seleukosları takip ederken yakınında yer alan, savaşta galip gelmesine rağmen karşısında hâlâ güçlü bir yapıda olan Makedonya'yı da gözetim altında tutmaktadır. Antlaşmanın imzalandığı MÖ 205 yılından 200 yılına kadar Makedonya Kralı V. Philippos'un Anadolu'da

yapmış olduğu seferlere karşı herhangi bir tepkisi olmamıştır (Livius, 1976: 72). Fakat M.Ö. 201 yılında I. Attalos'un Roma'ya gönderdiği elçiler Roma'nın dış politikasında Küçük Asya'nın da yer alması gerçeğini ortaya çıkarmıştır. I. Attalos'un elçileri Roma'ya Küçük Asya'dan giden ilk elçilerdir (Livius, 1976: 72). Bu elçiler vasıtasıyla Küçük Asya kendi siyasi ve politik durumuna Roma'yı dâhil ederek Roma'yı güçler yarışında kendi yanlarına çekmek istemişlerdir. Pergamon elçileri ile birlikte gelen Rodos elçileri de aynı şekilde Roma'yı yanlarına çekebilmek için orada yer almışlardır (Polybios, 2010: 13). Her iki devletin elçileri de senatoda Makedonya Kralı V. Philippos ile Seleukos Kralı III. Antiokhos arasında gerçekleşmiş olan sözde gizli anlaşmayı ihbar etmişlerdir (Kaya, 1996: 213.). Bu sözde anlaşmaya göre Makedonya ve Seleukos, Mısır krallığını paylaşmayı planlamışlardır. Elçiler tarafından uydurulan bu anlaşma Roma'yı korkutarak Küçük Asya üzerine fiilen bir harekete geçirme stratejisidir.

Rodos ve Pergamon elçilerinden sonra Smyrna ve Lampsakos kentleri de Roma'dan yardım istemiştir (Livius, 1976: 78). III. Antiokhos'un Roma'dan yardım isteyen bu iki kente özgür kalacakları ve herhangi bir baskıya maruz kalmayacakları garantisinin verilmesi kendisine yakıştırılan işgalci pozisyonunu yıkmak ve olası bir savaşı getirecek bahaneleri ortadan kaldırmak olduğu düşünülmektedir (Benek, 2016: 131).

Roma, elçilerin ilettiği sözde anlaşma karşısında hızlı bir şekilde müdahalede bulunmuştur. İlk adım Makedonya'nın gücünü kırmaya yönelik olmuştur. Grek şehir devletlerinde Makedonya kralına karşı düşmanlık oluşturmak ve olası Makedon-Seleukos birleşmesine engel olmak için Makedonya Kralı V. Philippos'a elçi göndermiştir. M.Ö. 200 yılı başında Yunanistan'a ulaşan elçiler V. Philippos'un bir generali ile görüşerek Roma'nın taleplerini krallarına iletmesini istemişlerdir. Roma'nın talebine göre V. Philippos Hellenlerden herhangi biriyle savaşmaktan kaçınacak ve Pergamon Kralı I. Attalos'a verilmesi gereken savaş tazminatını tarafsız bir hakemin kararına bağlayacaktır (Polybios, 2010: 14). Bu talepler doğrultusunda Roma, Pergamon Kralı'na tazminat ödenmesi açısından Küçük Asya'da bir müttefiki olduğunu göstermiş ve Grek şehirlerin özgürlüklerini koruyabileceği izlenimini yaratmıştır.

Roma'nın Makedonya üzerinde yaratmak istediği baskı Makedonya tarafından karşılık bulamamıştır. Elçiler Roma'nın taleplerini iletme için vardıklarında V. Philippos Mısır'a bağlı bir Grek şehri olan Abydos'u kuşatmış durumdadır. Makedonya kralı V. Philippos, Roma'nın taleplerine karşılık Roma'nın Phoenike Antlaşması'na bağlı kalmalarını dile getirerek kuşatmadan vazgeçmemiştir. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi Makedonya ile Seleukos arasında sözde anlaşmada da ifade edildiği gibi Mısır'ın aralarında paylaşılması durumuna kanıt olarak görülen bu kuşatma Roma'yı harekete geçirmiştir ve Roma ordusunun Yunanistan'a girmesiyle II. Makedonya Savaşı başlamıştır (Demircioğlu, 1987: 305).

II. Makedonya Savaşı'ndan da galibiyet ile çıkan Roma, Küçük Asya üzerinde ilerleyen Seleukos Krallığı'na karşı Makedonya'nın Küçük Asya ile bağlantısını kesmiştir (Livius, 1976: 120). Roma böylece Seleukos ile Makedonya'nın güçlerini birleştirme olasılığını düşürmüş ve aynı zamanda Küçük Asya'daki şehir devletlerini de tamamen yanına çekmiştir.

Küçük Asya'nın batısına kadar gelen Seleukoslar'a karşı Roma anlaşma yapabilmek için elçiler göndererek görüşmeler başlamıştır. Seleukos da Roma ile savaşmaktan kaçınmak istemiş ve bu görüşmelere dâhil olmuştur. Birincisi M.Ö. 196 yılında Korinthos'ta ikincisi ise Lysimakheia'da yapılan bu görüşmelerde her iki taraf da kendi koşullarını belirtmiştir (Appianos, 1962: 161). Roma'nın isteği Küçük Asya'daki şehir devletlerinin özgür olarak kalmaları ve Seleukos'un Avrupa'ya geçmemeleri üzerinedir (Polybios, 2010: 15).

Seleukos kralının şehir devletlerinin özgürlüklerine dair yaptırımında bulunup bulunmadığına dair bilgimiz yok fakat Küçük Asya'dan Avrupa'ya geçişteki Trakya toprakları Seleukos Krallığı açısından oldukça önemlidir. Çünkü geldiği soy bakımından Trakya'nın atalarından kalma topraklar olduğunu ve bu haktan vazgeçmeyeceğini söylediğini bilmekteyiz (Polybios, 2010: 15). Roma ile Seleukos arasında anlaşmazlığın en büyük sebebi Trakya'dır. Roma, Seleukosların Avrupa'ya geçtikten sonra kendisine daha büyük bir tehdit olacağını ve buna izin

verirse Küçük Asya'daki şehir devletlerinin de desteğini kaybedeceğini bilmektedir. Seleukoslar ise kendilerinde hak olarak gördükleri topraklardan vazgeçmeyeceklerini ve bunun da Roma'yı ilgilendirmedeğini hem sözlü hem de fiili olarak göstermiştir.

Ephesos'taki son görüşmeden sonra da sonuç alınmadığından III. Antiokhos M.Ö. 192 yılı sonbaharında, ordusunu Yunanistan'a göndererek savaşı fiilen başlatmıştır (Livius, 1976: 235). Bu süreçte III. Antiokhos'un birlikleri Euboia adasını ve kıyı kenti olan Delion'u işgal etmişlerdir. Daha sonra ordusunu toparlamak ve destek bulmak için Thermopylai'de bekleyişe geçmiştir (Appianos, 1962: 176). Roma ordusu ise bu gelişmeler üzerine Seleukoslara karşı harekete geçmiş ve iki ordu Thermopylai'de karşı karşıya gelmiştir (Freeman, 2003: 667). Bu savaşta Marcus Cato komutasındaki Roma ordusu kazanmıştır (Doğan, 2007: 50).

Bu savaş sonrasında geri çekilen Seleukosları Roma bırakmamış ve Küçük Asya'ya girmiştir. Bu iki büyük güç tekrardan karşı karşıya gelmiştir. M.Ö. 190 yılında Magnesia ovasında Küçük Asya üzerindeki politik ve siyasi durumun dönüm noktasına sebep olacak Magnesia Savaşı böylece gerçekleşmiştir (Livius, 1976: 240).

2. Savaşın Tarafları ve Taraf Olmalarındaki Sebepler

Savaşta iki büyük güç ve bu güçlerin yanında belli çıkarlar doğrultusunda yer alan müttefikler vardır. Roma ve Seleukos'un iki büyük güç olarak yer aldığı savaşta her ikisinin de yukarıda neden bu savaşta yer aldıklarını belirttik.

Seleukos, savaş için hüküm sürdüğü bölgelerden asker toplamaya çalışmıştır. Bu sırada Seleukos Kralı III. Antiokhos, Bithynia kralı I. Prusias'a savaşta ortaklık teklif etmiştir. Livius'a (1976) göre III. Antiokhos bu talebi yazdığı mektup ile ulaştırmıştır. Mektupta krala Romalıların Küçük Asya'ya geldiğini ve buradaki krallıkları yıkacaklarını, sırada kendisinin olduğunu sonra ise sıranın Bithynia kralına geleceğini belirtmiştir. I. Prusias taraf seçmekte tereddüt etmiş fakat Roma'nın ikna çabaları sonucunda *amicus populi Romani* (Roma toplumunun dostu) statüsüyle krallığının korunacağına dair güvence aldıktan sonra savaşta tarafsız kalmayı seçmiştir (Kinacı, 2016: 34).

Roma'nın 205 yılında müttefikleri hâline gelen Rodos ve Pergamon Roma'nın yanında yer almışlardır. Her ikisi de birinci bölümde bahsettiğimiz gibi kendi özgürlükleri açısından Roma'yı yanlarına çekmişler ve savaşta da bu yüzden Roma ile müttefik hâlinededirler. Özellikle Pergamon Küçük Asya'da rahatça büyüebilmek istemektedir. Roma, Küçük Asya üzerinde herhangi bir dâhiliyette bulunmadığı için Pergamon için tehlike yaratacak bir yapıda değildir. Fakat Seleukos Krallığı, Pergamon'un bu düşüncesinin önünde büyük bir engeldir. Pergamon ve Rodos dışında da çok sayıda şehir devleti bu iki devletle aynı düşünceyi paylaştığından dolayı Roma'nın yanında yer almışlardır. Bu şehir devletleri farklı açılardan Roma'ya yardımda bulunmuşlardır. Smyrna, Erythrai Roma ordusuna gemi yardımında bulunurken, Miletos, Halikarnassos, Mindos ve Knidos Roma'ya gemi, yiyecek ve diğer savaş malzemeleri yardımında bulunmuşlardır (Livius, 1976: 360).

Hellenistik Dönem kralları kendi halklarından asker toplama yöntemini sıklıkla kullanmışlardır (Deniz-Yıldız, 2020: 312). Seleukos bunun dışında ücretli askerlerden de yararlanmıştır. Bu yüzden Seleukos ordusu çok uluslu bir yapıdadır. Livius'a (1976) göre Magnesia Savaşı'nda Pisidialı, Pamphyialı ve Lykialı 4.000 kısa kalkanlı asker yer almıştır. Bunların yanında Giritli askerler de III. Antiokhos ordusunda önemli bir yer tutmuştur. Uzun mesafeli yayları ve kısa kalkanlarıyla önemli bir parça olan Giritli askerlerin tarzı Seleukos ordusunun da tarzına yansımıştır (Livius, 1976: 375). Seleukos ordusunun arka kısmında ise Makedonyalıların seçkin atlı grubu olan Agemalar yer almaktadır. Ayrıca Galat kabileleri olan Tektosaglar, Trokmeler ve Tolistogoblar da Seleukos ordusunda yer almışlardır. Seleukos ordusunda yer alan en önemli paralı askerler Galatlardır. Galatlar özellikle zırhlı yapıdadırlar ve Seleukos ordusunun sol kolunda yer almaktadır. Galatlar, uzunca süre paralı asker olarak hayatlarını idame eden bir halktır ve savaşlarda önemli bir gücü temsil etmektedirler. Genellikle çeşitli bölgeleri yağmalamışlar ve Küçük Asya'da yağmacı ve barbar olarak adlandırılmışlardır (Livius, 1976: 374). Galatların savaşta yer almasının iki nedeni vardır. İlki para, ikincisi ise

Roma'nın kazanması durumunda şehir devletlerinin Roma tarafından korunacağı için yağmalama faaliyetlerinde zorlanacak olmalarıdır.

Savaşta Seleukos tarafında yer alan önemli bir güç de Kappadokia Krallığı'dır. Fakat savaş içerisinde nasıl rol oynadıklarına dair bilgimiz yok. Savaş sonrasındaki anlaşmadan yola çıkarak Seleukos'un müttefiki olduğunu biliyoruz. Kappadokia Kralı IV. Ariarathes'e savaş sonrasındaki yaptırımların fazla olmaması savaşta büyük bir rol üstelenmediğini düşündürmektedir. Savaşta yer almasının tek nedeni Seleukosların savaşı kazanması durumunda özgürlüklerini korumak istemeleridir. Çünkü Roma uzak bir bölgededir ve yakınındaki güç Seleukos'tur.

Appianos sayesinde savaş düzeni hakkında detaylı bilgilere sahibiz. Fakat çalışmamızda savaş düzenine dair ayrıntı vermeyeceğiz. Fakat savaş düzeni savaşta Seleukosların kalabalığını ortaya koymaktadır. Çalışmamız için önemli olan ayrıntı savaşın Roma tarafından kazanılmasında müttefiklerinin oynadığı roldür. Savaşın kazanılmasında üç önemli etken vardır. Bunlar, Romalıları en çok zorlayan Galat gücünün çökertilmesi, Hannibal'ın savaş esnasında III. Antiokhos'un yanında bulunmaması ve Pergamon Kralı II. Eumenes'in Seleukos süvarilerini yenmesidir (Üreten, 2005: 202). Sürgün olarak Seleukos Krallığı'nda yaşayan Hannibal Roma'nın karşısında önemli bir figürdür. Yıllarca Roma'nın karşısında yer almış önemli bir komutandır. Bu yüzden Hannibal'ın savaşta yer almaması Roma'nın lehine olmuştur. Fakat Roma'nın müttefiki olan Pergamon kralının savaşta Seleukos süvarilerini yenmesi ve onları saf dışı bırakması savaş sonrasındaki çıkarlarını koruması açısından da oldukça önemlidir.

3.Apameia Antlaşması ve Sonrasında Roma'nın Küçük Asya Üzerindeki Etkisi

Savaş Roma'nın galibiyeti ile sonlanmıştır. Savaştan takriben bir yıl sonra Phrygia bölgesinin Apameia (Dinar) kentinde Barış Antlaşması imzalanmıştır. M.Ö. 188 yılında imzalanan anlaşma hükümleri Küçük Asya'nın yapısı açısından oldukça önemlidir. Bu hükümlere göre, III. Antiokhos, Toroslara kadar bütün Küçük Asya'yı tahliye edecek; fillerini ve 10 tanesi hariç bütün savaş gemilerini Roma'ya teslim edecek; kendisinde kalan gemileri Klikia'da Sarpedon burnunun batısına geçmeyecek; Romalılar tarafından saptanacak olan ve Kartacalı komutan Hannibal'ın da içinde bulunduğu 20 seçkin kişiyi Roma'ya teslim edecek, ayrıca 1500 talanton olarak belirlenen savaş tazminatını da 12 yıl içinde ödeyecektir (Livius, 1976: 428).

Yukarıda belirttiğimiz antlaşma hükümleri Seleukoslar açısından oldukça zorlayıcıdır. Apameia Antlaşması, Seleukosların çöküşünün başlangıcı olarak görülmektedir. Bu antlaşma ciddi bir mali kriz geçiren Seleukos Krallığı'nın kayda değer düzeyde küçülmesiyle sonuçlanmıştır (Bettalli, 2017: 205). Sonucunda Seleukosların Küçük Asya'dan çekilmesine sebep oluren Küçük Asya'da Roma ve müttefikleri için de yeni bir dönem açılmıştır.

Apameia Antlaşması ile Küçük Asya politik açıdan köklü bir değişime uğramıştır. Roma bölgede ciddi bir etki alanına sahip olurken, bölgenin önde gelen Hellenistik krallıklarından Pergamon ise Roma vasıtasıyla güçlenmiştir fakat Pergamon Krallığı Roma'nın nüfuzu altındadır. Roma, Pergamon vasıtasıyla Küçük Asya'nın batı kısmında istediği bir yönetim oluşturabilecek fakat yönetimden kaynaklı hiçbir sorumluluğu da kabul etmeyecek pozisyona gelmiştir (Magie, 2001: 41). Aynı zamanda Pergamon Krallığı Roma'nın verdiği topraklar sayesinde Seleukoslar ve Roma arasında tam anlamıyla tampon bir bölge görevi görmektedir (Üreten, 2005: 204). Pergamon Krallığı'na Roma tarafından verilen topraklar ile oluşan gücüne karşı da önlem almıştır. Roma, Rodos'a da önemli ölçüde toprak vererek Pergamon kralının olası karşı güç oluşturmaya karşı kendisine Rodos'u bölgede yakın güç olarak tutmuştur (Kaya, 1996:229).

Roma ordusu M.Ö. 190 yılından M.Ö. 188 yılına kadar Küçük Asya'da kalmıştır (Livius, 1976: 435). Bu süre içerisinde Roma'nın Küçük Asya'da kalmasına karşı çıkabilecek herhangi bir güç olmaması Roma'nın egemenliğinin benimsenmesini sağlamıştır. Roma savaş ve yağma seferlerinden elde etmiş oldukları ganimetler dışında Küçük Asya'dan hiçbir şey götür-

memişlerdir (Livius, 1976: 436). Roma, bölgeye yerleşmek yerine sonraki yüzyıllarda da uygulayacakları bir politikayı izleyerek belirli ölçüde otonomiyle donatılan yerel kralları kendi krallıklarının yönetimine getirmişlerdir (Polybios, 2010:18).

Seleukosların Magnesia Savaşı, Makedonya'nın ise Pydna Savaşı ile bir tehdit unsuru olmalarından çıkarılması sonucu Pergamon Krallığı'na eskisi kadar ihtiyaç duymayan Roma "Divide et impera" ilkesiyle Küçük Asya'da adımlar atmış ve M.Ö. 2. yüzyılın ortalarından itibaren bu yönetim tarzında değişikliğe gidip doğrudan hükmetme politikasına geçmiştir (Kurt, 2010: 107). Roma'nın bu anlayışını doğuran en önemli etken ise Küçük Asya'da bir birlik oluşmamasıdır. Bu etken ise Roma'nın yönetim stratejisi sayesinde ortaya çıkmıştır. Küçük Asya'daki krallar, aralarındaki sorunları Roma'ya sormadan çözememişler ve böylece Roma Küçük Asya üzerinde hakem görevi görmüştür. Böylece de Roma'nın dışarıda bırakılabileceği bir birliktelik yaratılamamıştır.

Roma, doğudaki topraklarının genişletilmesi politikasına başlamasıyla öncelikle Küçük Asya'daki müttefik kralları desteklemek yerine bölgede Roma idari ve askeri sistemini oluşturmaya çalışmıştır. Yukarıda bahsettiğimiz birlik oluşmamasından faydalanarak Pergamon Krallığı başta olmak üzere bölgesel krallıkları ele geçirmiş ve M.Ö. 129 yılında Küçük Asya üzerinde bölgedeki ilk Roma eyaleti olan Provincia Asia'yı (Asya Eyaleti) kurmuştur (Yıldırım, 2012: 48). Eyaletin sınırları Küçük Asya'nın orta kısımlarına kadar yayılması ile Armenia, Pontus ve Kommagene krallıklarının sınırlarına dayanmıştır (Mayor, 2009: 119). Bu genişlemeye ek olarak M.Ö. 74 yılında Bithynia Kralı IV. Nicomedes varisi olmadığından ölmeden önce hazırlanmış olduğu vasiyetname ile krallığını Roma'ya bırakmıştır (Sherwin-White, 1977: 67).

M.Ö. 2. yüzyılın başlarında Roma'nın Küçük Asya üzerinde başlayan ve Apameia Antlaşması sonrasında dolaylı olarak Küçük Asya üzerindeki etkisi kurduğu eyalet sistemi ile doğrudan yönetme anlayışına dönüşmüş ve doğuya doğru yayılması ile Küçük Asya üzerindeki hegemonyası hem kalıcı olmaya başlamış hem de topraklarını Küçük Asya'nın doğusuna taşımıştır.

Sonuç

Küçük Asya tarihi açısından bakıldığında Magnesia Savaşı, sonuçları ve etkileri itibariyle sadece Hellenistik dönemde değil Roma İmparatorluğu'nun genişleme döneminde de politik ve sosyo-kültürel yönlerden etkisini hissettirmiş önemli bir olaydır. Bu savaştan sonra Roma artık Küçük Asya'ya kayıtsız kalmamış ve kendilerini Küçük Asya egemenliğine götüren süreç başlamıştır. Seleukos kralı III. Antiokhos, bu savaşla Anadolu'da hüküm sürdüğü toprakların çoğunu kaybetmiş ve kendisine Apameia Antlaşması ile bırakılan topraklara çekilmiştir. Roma hem Seleukos hem de Pergamon Krallığını tampon bölge olarak kullanmış ve böylece yıllar içinde uygulayacağı stratejiyi güven altına almıştır. Küçük Asya'daki krallıklar açısından hakem görevi görmesi Roma'nın kuracağı eyalet sisteminin temelini atmıştır. Böylece geçiş sürecinde zorlanmadan doğrudan yönetme stratejisini uygulayabilmiştir.

Roma'nın Küçük Asya üzerindeki hegemonyasında mihenk taşı niteliğinde olan Magnesia Savaşı Roma'nın olası gücünü ortaya koyarken savaşın sonuçları ise Roma'nın Küçük Asya üzerinde yaratacağı hegemonyaya zemin sağlamıştır. Küçük Asya'daki birliksizlik ve M.Ö. 2. Yüzyılda Makedonya ve Seleukos gibi önemli güçlerin ortadan kaldırılmış olması Küçük Asya'nın Roma hâkimiyetine giden en önemli unsurlar olarak görülmektedir.

YAZARLARIN KATKI DÜZEYLERİ: Birinci Yazar %100.

ETİK KOMİTE ONAYI: Çalışmada etik kurul iznine gerek yoktur.

FINANSAL DESTEK: Çalışmada finansal destek alınmamıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI: Çalışmada potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

- SHERWIN-WHITE, A. N. (1977). "Roman Involvement in Anatolia, 167-88 B.C.". *JRS*, (67): 62-75.
- BENEK, M. (2016). "III. Antiokhos'un Dış Siyasi Politikası (MÖ 223-190)". *Mavi Atlas*, (6): 127-144.
- BETTALLI, M. (2017). "Hellenistik Krallıklar: Ptolemaios, Seleukos ve Attalos Hanedanları". Editör: Umberto Eco, *Antik Yunan*, Çeviren: Leyla Tonguç Basmacı, 199-207, İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- DENİZ, M. ve YILDIZTURAN, D. (2020). "Magnesia Savaşı ve Sonuçları". *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (23):325-322.
- DEMİRCİOĞLU, Halil. (1987). *Roma Tarihi 1. Cilt 1. Kısım Menşelerden Akdeniz Havzasına Hâkimiyet Kurulmasına Kadar*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- DOĞAN, M. U. (2007). "Magnesia ad Sipylum Arkeoloji, Topografya ve Tarihi Coğrafya İncelemesi". İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- FREEMAN, C. (2003). *Mısır, Yunan ve Roma Antik Akdeniz Uygarlıkları*. Çeviren: Suat Kemal Angı, Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- KAYA, M. (1996). "III. Makedonya Savaşına Kadar Roma'nın Anadolu Politikası". *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 11 (1), 211-232.
- KINACI, M. (2016). "Kral I. Prusias'ın Yayılımcı Politikası". *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (39): 27-43.
- KURT, M. (2010), "Roma Cumhuriyetinin Anadolu Politikası ve Pergamon (Bergama) Krallığının Rolü". *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (23): 97–111.
- MAGIE, D. (2001). *Anadolu'da Romalılar I: Attalos'un Vasiyeti*. Çeviri: Nezh Başgelen, Ömer Çapar, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- MAYOR, A. (2009). *The Poison King: The Life and Legend of Mithradates, Rome's Deadliest Enemy*. Princeton: Princeton University Press.
- ÜRETEN, H. (2005). "Roma Dönemi'ne Kadar Tralleis Tarihi ve Attaloslar İle İlişkileri". *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 24 (38): 195-212.
- YILDIRIM, E. (2012). "Roma-Parth Mücadelesinde Fırat Nehri'nin Jeopolitik Önemi". *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (7): 45-64.

ANTİK KAYNAKLAR

- APPIANOS (1962). *Roman History II Books VIII-XII*. Çeviren: Horace White, London: The Loeb Classical Library.
- JUSTINUS (1853). *Epitome of the Philippic History of Pompeius Trogus*. Çeviren: J. S. Watson, Henry G. Bohn, London.
- LIVIUS (1976). *The History of Rome from its Foundation (Rome and The Mediterranean Books XXXI-XLV)*. Çeviren: Henry Bettenson, London: Penguin Books.
- POLYBIOS (2010). *The Complete Histories of Polybius*. Çeviren W. R. Paton, Kansas: Digi-reads Publishing.